

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	AFDELING	PORT. HOUDER
3816957	Mels, Carlijn	MSO-MP	Marie-José Luttikholt
ONDERWERP			
3816957 - Nota gezondheid: Iedereen gezond(er)!			

BESLUIT

1. *De nota gezondheid vast te stellen;*
2. *De beleidsindicatoren vast te stellen;*
3. *Hiermee de motie Uitvoeren 'Aanpak eenzaamheid stevig verankeren in sociale basis' als afgehandeld te beschouwen.*

INLEIDING

Op 10 september 2024 is de concept nota gezondheid besproken in een beeldvormende politieke markt. In deze politieke markt heeft de raad input kunnen geven op de thema's en de ambities. De input is verwerkt in de nota gezondheid. Daarnaast hebben de raadsleden aangegeven welke indicatoren zij verwerkt willen zien om de voortgang van het gezondheidsbeleid te kunnen volgen.

De komende 4 jaar gaan we inzetten op:

Thema gezonde stad:

- Onze ambitie is te werken aan een leefomgeving die een positieve bijdrage levert aan de gezondheid van Hengeloërs
- Onze ambitie is de ervaren gezondheid van Hengeloërs met een minimuminkomen te verbeteren.
- Onze ambitie is kinderen in Hengelo een kansrijke start bieden.
- Onze ambitie is om voorwaarden te scheppen, zodat Hengeloërs zelf de regie kunnen pakken op hun gezondheid.

Thema prettig wonen:

- Onze ambitie is dat Hengeloërs meedoen in de samenleving op hun eigen manier en Hengeloërs ervaren dat ze erbij horen en ertoe doen.
- Onze ambitie is dat Hengeloërs worden uitgenodigd tot ontmoeten, ontdekken, spelen en gezond gedrag door de leefomgeving, waardoor hun gezondheid verbetert.
- Onze ambitie is de leefomgeving zo in te richten dat oudere Hengeloërs langer zelfstandig kunnen blijven wonen

Gezondheid voor iedereen:

- Rookvrij opgroeien is vanzelfsprekend.
- Bewegen en gezonde voeding is onderdeel van de routine van Hengeloërs.
- Geen alcohol drinken en NX18 is voor meer Hengeloërs de norm.
- Onze ambitie is dat Hengelose jongeren en jongvolwassenen beter in hun vel zitten.
- Onze ambitie is dat het aantal Hengeloërs dat zich eenzaam voelt en het taboe rondom eenzaamheid afnemen.
- Onze ambitie is dat onbegrepen gedrag vroegtijdig wordt gesignaleerd, herkend en passende zorg en ondersteuning wordt geboden.

De voortgang van het gezondheidsbeleid wordt inzichtelijk gemaakt aan de hand van de volgende indicatoren:

6.1.1 Meer inwoners zetten zich in voor de (lokale) samenleving: indicatoren laten het percentage Hengelose inwoners zien wat aangeeft mantelzorg en vrijwilligerswerk te verlenen opgesplitst naar leeftijdscategorie (bron: Twentse gezondheidsverkenning)

6.1.2 Minder inwoners zijn eenzaam: indicatoren laat percentage van Hengelose inwoners zien dat aangeeft niet eenzaam te zijn opgesplitst in leeftijdscategorie (bron: Twentse gezondheidsverkenning).

7.3.1 Hengeloërs hebben een gezondere levensstijl: indicatoren geven inzicht in gezond gewicht bij volwassenen (BMI van 18,5 tot 25) en percentage jongeren dat ooit gerookt, gevapet heeft en soft- en harddrugsgebruik onder jongeren (bron: Twentse gezondheidsverkenning).

7.3.2 Het verschil in ervaren gezondheid tussen inwoners met een theoretische en praktische opleiding (bron: Hengelo Panel).

7.3.3 Hengeloërs zitten goed in hun vel. Indicatoren zijn het percentage van Hengelose inwoners met psychische klachten en die veel stress ervaren, opgesplitst naar leeftijdscategorie (bron: Twentse gezondheidsverkenning).

Motie: Aanpak eenzaamheid stevig verankeren in sociale basis

De gemeenteraad heeft op 17 juli 2024 het college opgeroepen om:

- De aanpak eenzaamheid stevig en toekomstbestendig te verankeren in het nieuwe beleid ter versterking van de sociale basis binnen de transformatie van het sociaal domein.
- Hiervoor de beleidsdoelstellingen en indicatoren zo nodig aan te passen.
- Hierbij de behoefte vanuit verschillende wijken mee te nemen.
- Dit te rapporteren richting de gemeenteraad.

ARGUMENTEN

1.1 Het opstellen van een nota gemeentelijk gezondheidsbeleid is een wettelijke verplichting.

Dit staat in artikel 13 van de Wet publieke gezondheid. De gemeenteraad dient bij het vaststellen van de nota gezondheid in ieder geval de landelijke prioriteiten in acht te nemen, zoals opgenomen in de landelijke nota gezondheidsbeleid. Met de nieuwe nota gemeentelijk gezondheidsbeleid worden de prioriteiten voor de komende jaren gelegd. Het beleid sluit aan op het eerdere gezondheidsbeleid.

1.2 De gezondheidsnota kan zowel worden gezien als het gemeentelijk gezondheidsbeleid als het omgevingsprogramma gezonde leefomgeving.

Binnen de Omgevingswet heeft gezondheid een prominenter plek gekregen bij de afwegingen van de fysieke inrichting van de leefomgeving. Dit maakt dat sociale en fysieke leefomgeving met elkaar worden verbonden in deze gezondheidsnota. Vanuit de Wet publieke gezondheid kan dit document worden gezien als de gemeentelijke gezondheidsnota. Vanuit de Omgevingswet kan dit document worden gezien als een programma Gezonde Leefomgeving, waarbij de ruimtelijke inrichting ons mogelijkheden biedt om een meer gezondere - sociale en fysieke - leefomgeving te realiseren.

2.1 De gemeenteraad heeft in de beeldvormende politieke markt aan geven op welke thema's zij graag wil sturen.

Met het voorleggen van de beleidsindicatoren wordt hier aan tegemoet gekomen. Door de beleidsindicatoren vast te laten stellen door de raad, worden deze vanaf 2026 meegenomen worden in de beleidsbegroting en maken daarmee onderdeel uit van de planning en control cyclus zodat de gemeenteraad inzicht heeft in het verloop van het beleid.

3.1 Door de aanpak van eenzaamheid op te nemen in de nota gezondheid wordt gehoor gegeven aan de motie.

De gezondheidsnota sluit aan op de transformatie waarmee de aanpak bijdraagt aan het verankeren van een toekomstbestendig nieuw beleid ter versterking van de sociale basis binnen de transformatie van het sociaal domein. De hiervoor aangepaste beleidsdoelstellingen en indicatoren maken onderdeel uit van de nieuwe gezondheidsnota.

KANTTEKENINGEN

1.1 Advies vragen bij de Adviesraad Sociaal Domein is op verzoek van de adviesraad op dit moment niet mogelijk.

Momenteel kan er geen advies gevraagd worden bij de Adviesraad Sociaal Domein. Bij het aanpassen van het gezondheidsbeleid wordt normaliter de Adviesraad Sociaal Domein om advies gevraagd. De Adviesraad heeft besloten een tijdelijke pauze te hanteren in het uitvoeren van hun taken en activiteiten omtrent gevraagd en ongevraagd advies over het huidige beleid van het Sociaal Domein. De Adviesraad stelt dat zij hun capaciteit nodig hebben om uitvoering te kunnen geven aan de herijking Adviesraad 2.0. Om deze reden is er kan er geen advies gevraagd worden de Adviesraad Sociaal Domein voor deze nota

gezondheid.

Het is wel van belang mee te nemen hoe inwoners en (maatschappelijke) partners aankijken tegen gezondheid en de leefomgeving. De nota gezondheid valt als omgevingsprogramma onder de omgevingsvisie. De participatie die hierbij tot stand is gekomen, hebben wij als input gebruikt voor deze nota gezondheid. Uit een stakeholderbijeenkomst over het thema gezondheidszorg in 2022 kwamen verschillende thema's naar voren, zoals hittestress, ontmoeten, verbinden, basisvaardigheden, mobiliteit, luchtkwaliteit, groene omgeving en toegankelijkheid. Bij een stakeholderbijeenkomst over jeugd en jongeren kwam de mentale gezondheid van jongeren ter sprake. Deze thema's zijn verwerkt in deze nota gezondheid.

Daarnaast is er in het participatie traject gesproken met inwoners over de groene gezonde stad en de sociale en betrokken woonstad. Hier is gesproken over het anders inrichten van de openbare ruimte, het toevoegen van groen, het stimuleren van sport en bewegen, ontmoeten en toegankelijkheid. Ook deze thema's hebben wij een plek gegeven in de nota gezondheid.

2.1 De indicatoren die als bron de Twentse gezondheidsverkenning hebben, worden niet jaarlijks gemeten. De gezondheidsmonitor wordt per doelgroep elke vier jaar uitgevraagd. Dit betekent dat er voor de beleidsindicator elke vier jaar nieuwe cijfers beschikbaar zijn.

VERVOLG

Financiën

Uitvoering van de nota gezondheid past binnen de bestaande begroting.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Nota gezondheid – Iedereen gezond(er)!

Bijlage 2: Streefwaarden beleidsindicatoren

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
3816957	Mels, Carlijn	MSO-MP	Marie-José Luttikholt
ONDERWERP			
3816957 - Nota gezondheid			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGELO BESLUIT:

1. De nota gezondheid vast te stellen;
2. De beleidsindicatoren vast te stellen;
3. Hiermee de motie Uitvoeren 'Aanpak eenzaamheid stevig verankeren in sociale basis' als afgehandeld te beschouwen.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Elke 4 jaar moet de gemeenteraad het lokaal gezondheidsbeleid vaststellen. De leefomgeving heeft zowel fysieke als sociale aspecten. Deze kan ziekmakend zijn, maar ook de gezondheid bevorderen. Dit maakt dat wij gezondheidsvraagstukken breed en vanuit meerdere disciplines benaderen. Naast de Wet publieke gezondheid voor de gezondheidsbescherming geeft de Omgevingswet ons de mogelijkheid om met elkaar te werken aan een gezonde leefomgeving. De komende 4 jaar wordt ingezet op de thema's gezonde stad, prettig wonen en gezondheid voor iedereen! De hoofdambitie is om ervoor te zorgen dat in 2040 meer inwoners een goede gezondheid ervaren en dat de gezondheidsverschillen tussen groepen kleiner worden.

Nota gezondheid

Iedereen gezond(er)!

Definitieve versie
oktober 2024

www.hengelo.nl

Gemeente
Hengelo

Inhoud

Voorwoord	pag. 3
1. Inleiding	pag. 4
1.1 Waarom deze nota	pag. 4
1.2 Publieke gezondheid	pag. 4
1.3 Omgevingswet	pag. 4
1.4 Breed, preventief en positief	pag. 4
1.5 Verbindingen staan centraal	pag. 4
1.6 Vooruitblik	pag. 5
2. Kaders	pag. 6
3. Thema's	pag. 7
4. Aanpak	pag. 8
4.1 Normaliseren	pag. 8
4.2 Preventie	pag. 8
4.3 Wijkgerichte aanpak	pag. 8
5. Gezonde stad	pag. 9
5.1 Gezondheidsbescherming	pag. 9
5.2 Bestaanszekerheid	pag. 9
5.3 GRIP	pag. 10
6. Prettig wonen	pag. 11
6.1 Sociale basis	pag. 11
6.2 Fysieke leefomgeving	pag. 11
7. Gezondheid voor iedereen	pag. 13
7.1 Leefgewoonten	pag. 13
7.2 Mentale gezondheid	pag. 13
8. Monitoring en financiën	pag. 15
8.1 Financiën	pag. 15
8.2 Monitoring	pag. 15
Bijlage 1	pag. 16
Bijlage 2	pag. 17
Bijlage 3	pag. 19

Voorwoord

Gezondheid is meer dan niet ziek zijn. Het is ook je niet ziek voelen, een gevoel van zingeving en in verbinding zijn met de mensen om je heen. Het is deel uitmaken van de samenleving en voelen dat je er niet alleen voor staat. Gezondheid is van en voor iedereen!

Het gaat goed met de gezondheid van de meeste Hengeloërs. Maar we weten dat dit niet voor iedereen vanzelfsprekend is. Soms moeten we iets extra's organiseren om die zekerheid te bieden.

Onze ambitie is meer gezonde jaren voor iedereen. We zetten ons met dit gezondheidsbeleid in om ervoor te zorgen dat in 2040 meer inwoners een goede gezondheid ervaren en dat de gezondheidsverschillen tussen groepen kleiner worden.

Marie-José Luttikholt

Wethouder gemeente Hengelo

1. Inleiding

1.1 Waarom deze nota?

“...Gezondheid doet ertoe, daar is iedereen het over eens. Wie gezond is, kan deelnemen aan de samenleving, werken of een opleiding volgen en zorgen voor zichzelf en anderen...”

Naast medische oorzaken hebben omstandigheden waarin mensen leven een grote invloed op hoe gezond zij zijn en hoe gezond zij zich voelen. Denk hierbij aan factoren zoals armoede, schulden, woonomstandigheden, vereenzaming, werkloosheid, beperkingen, opleidingsniveau en de kwaliteit en inrichting van de leef- en woonomgeving.

De leefomgeving en gezondheid zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Ongeveer 5 tot 6% van alle ziekte- en sterfgevallen in Nederland komt door omgevingsfactoren zoals luchtvervuiling en lawaai. De landelijke gezondheidsnota¹ heeft het niet voor niets over ‘health in all policies’. Dat wil zeggen dat gezondheid op alle beleidsterreinen aandacht krijgt, want al het beleid heeft invloed op gezondheid.

Dit is wat wij nastreven in Hengelo. Gezondheid zou - meer dan nu - betrokken moeten worden in al het beleid van de gemeente. Een integrale aanpak en samenhang tussen beleidsterreinen is van groot belang om gezondheid positief te beïnvloeden.

1.2 Publieke gezondheid

De wet publieke gezondheid (Wpg) is het wettelijke kader voor maatregelen om de gezondheid te beschermen en te bevorderen. De Wpg biedt de gemeente ruimte om bij te dragen aan een gemeente waarin elke Hengeloër een langer en gezonder leven leidt. Ook bieden we inwoners de kans hun eigen leven te sturen, met gelijke mogelijkheden en kansen voor iedereen.

Binnen de Wpg is ook bepaald dat de GGD (GGD Twente) verantwoordelijk is voor een deel van de publieke gezondheid. Denk hierbij aan de jeugdgezondheidszorg, medische milieukunde, infectieziektebestrijding, gezondheidsmonitoren en gezondheidsvoorlichting.

1.3 Omgevingswet

De leefomgeving wordt meestal bekeken vanuit een ruimtelijke blik. Leefomgeving en gezondheid zijn met elkaar verbonden. De leefomgeving heeft zowel fysieke als sociale aspecten; deze kan zowel ziekmakend zijn als de gezondheid bevorderen. Dit maakt dat wij gezondheidsvraagstukken breed en vanuit meerdere disciplines benaderen. De Omgevingswet geeft ons de mogelijkheid om met elkaar te werken aan een gezonde leefomgeving.

Een gezonde leefomgeving is een omgeving waarin de leefkwaliteit centraal staat: die de mentale en fysieke gezondheid waarborgt, gezond gedrag bevordert, groen en veilig is en waarbij aandacht is voor milieukwaliteit en ontmoeting.²

1.4 Breed, preventief en positief

Vroeg of laat krijgen we allemaal te maken met gezondheidszorg. We willen dat de zorg op dat moment toegankelijk, betaalbaar en beschikbaar is. Daarom zetten we in op het beter organiseren van de zorg. Het sociale domein³ vormt een steeds belangrijkere schakel in de zorgketen om de zorg toegankelijk en betaalbaar te houden. Belangrijk daarbij is dat de zorgvraag vraag wordt afgeremd, door in te zetten op een stevig preventief beleid⁴. Dit vergt een verschuiving van de focus: van het behandelen van ziektes naar het voorkomen ervan.

Met de benadering vanuit positieve gezondheid dragen wij (preventief) bij aan het vermogen van mensen om met fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. Hierbij gaan we niet uit van afwezigheid van ziekte en beperkingen, maar naar het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren. Wij kijken wat inwoners willen en kunnen. We praten niet over de inwoner, maar kijken samen met de inwoner wat voor de inwoner past. Hierdoor doen we recht aan de verschillen tussen mensen en hun behoeften. Samen met inwoners en maatschappelijke partners (publiek en privaat) kijken we wat nodig is voor een gezonde(re) leefomgeving.

1.5 Verbindingen staan centraal

Met het gezondheidsbeleid streven we ernaar de gezondheid van onze inwoners te bevorderen door een nauwere verbinding te leggen tussen leefstijl en leefomgeving. Gezondheid is van iedereen. Beleid op gezondheid vraagt een integrale aanpak over en door de verschillende domeinen heen, waarbij de inwoner een centrale rol speelt. In de leefomgeving komen veel aspecten samen. Naast gezondheid, kennen we ook andere urgente opgaven, zoals de energietransitie, de woningbouwopgave, klimaatadaptatie en nieuwe mobiliteitsvormen. Ze vragen allemaal om een plek in de schaarse fysieke ruimte die we hebben. Daarom moeten we slim handelen en opgaven en kansen met elkaar verbinden.

Het is daarom van groot belang dat we onze krachten gaan bundelen. Niet alleen op bestuurlijk en ambtelijk niveau, maar zeker ook met de inwoners van Hengelo en partners in de gemeente en in de regio. Samen kunnen we een wezenlijk verschil maken.

¹ Ministerie van VWS. De Landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024 - Gezondheid breed op de agenda. 2020.

² Position paper – Samen werken aan de gezonde leefomgeving (VNG)

³ Het sociaal domein omvat de wettelijke taken belegd bij de gemeente vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, Jeugdwet en Participatiewet en de verbinding met sport- en cultuurbeleid.

⁴ Met programma's zoals het Integraal Zorgakkoord (IZA), het programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen, de Nationale Dementiestrategie, JOGG, het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Nationaal preventieakkoord.

1.6 Vooruitblik

Koers voor 2040

In 2040 wil Hengelo - net als nu - een aangename stad zijn om te wonen, werken en leven. Een gezellige, inclusieve, duurzame en gezonde stad die bruist van het leven, waar mensen bij elkaar betrokken zijn en onze historie zichtbaar is verbonden met de toekomst.

Hengelo wil een gemeente zijn met vitale, leefbare wijken, waarin de kwaliteit van leven voor onze inwoners groot is. Hengelo kent een hoog voorzieningenniveau en inwoners ervaren een brede welvaart, wat zich uit in het bruto Twents geluk⁵. In woonwijken komt veel samen. We streven ook op de wat langere termijn naar een goede sociale balans, een gedeeld Hengelo waarin iedereen een volwaardige plek heeft⁶.

Hengelo verandert

Een prettige gemeente vraagt naast een woning en werk ook dat je gezond kan zijn je veilig voelt, kansen tot opleiding hebt, sociale contacten kunt onderhouden, ruimte hebt voor persoonlijke ontplooiing en vrije tijd. Het gaat verder dan enkel Hengelo. Het dagelijks leven speelt zich groten-deels af op regionaal niveau. Waar mensen, wonen, wat die regio te bieden heeft aan bijvoorbeeld werk en onderwijs.

Om een aantrekkelijke gemeente te blijven voor onze huidige en nieuwe inwoners is het nodig dat een aantal randvoorwaarden op orde zijn. Zo hebben we voldoende, gevarieerde, goed opgeleide en ondernemende beroepsbevolking nodig met voldoende instroom en doorstroom van studenten en arbeidskrachten met de juiste kennis en kunde. Ook is het belangrijk dat we goed bereikbaar zijn en het vestigingsklimaat voor bedrijven gunstig is. Daarnaast speelt een aantrekkelijke woon- en leefomgeving een cruciale rol bij het welbevinden en het gevoel van geluk.

Vanuit het oogpunt van gezondheidszorg moeten we zorgen dat onze basis(zorg)infrastructuur op orde is en blijft. Dit is op de langere termijn niet vanzelfsprekend. Diverse trends en ontwikkelingen zoals vergrijzing, de forse krapte op de arbeidsmarkt in de zorg, het aantal jongeren en jongvolwassenen dat kampt met mentale problemen, de ingezette daling van het mantelzorgpotentieel, de gevolgen voor de gezondheid van onze inwoners door klimaatverandering, achterblijvende financiering voor preventie en dergelijke, zetten de kwaliteit van onze gemeente en de gezondheid van onze inwoners onder druk⁷.

De zorg voor morgen begint vandaag

De zorg en de gezondheidszorg kent 3 grote uitdagingen, namelijk:

- de impact van klimaat op de gezondheid en leefomgeving,
- het verbeteren van de gezondheid van al onze inwoners
- en het mogelijk maken en houden van goede zorg en ondersteuning⁸.

Met deze nota sluiten wij aan bij de klimaatadaptatiestrategie Hengelo (2022)⁹ en proberen wij de gezondheidseffecten van klimaatverandering zoveel mogelijk te beperken. Daarnaast zetten we in op gezondheid voor iedereen, om zo de gezondheid van onze inwoners te verbeteren. Voor het op orde hebben van de basiszorg en ondersteuningsstructuur werken wij op strategisch niveau samen met andere gemeenten en zijn we samen met de 14 Twentse gemeenten, Provincie Overijssel, SamenTwente, Menzis zorgverzekeraar en zorgkantoor partner in de Twentse Koers. Vanuit de Twentse Koers werken we regionaal samen met Twente Beter (netwerksamenwerking van alle zorg- en welzijnspar-tijen in Twente) en ROAZ (Regionaal overleg acute zorgketen). Gezamenlijk hebben we een regioplan¹⁰ opgesteld van waaruit we werken aan de verbeteringen in Twente. De kaders hiervoor is het landelijke opgestelde Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).

⁵ [Twente Board | Strategisch plan](#)

⁶ [Zomernota \(hengelo.nl\)](#)

⁷ Voor een verdere beschrijving van deze ontwikkelingen verwijzen wij u naar de bijlage bij deze nota: 9-tal ontwikkelingen in onze omgeving met impact op de kwaliteit van onze gemeente.

⁸ RIVM. Volksgezondheid Toekomstverkenning 2024 (VTV-2024).

⁹ [Groen Blauw Hengelo Klimaatadaptatiestrategie 2022](#)

¹⁰ [Regioplan Twente | Twentse Koers](#)

2. Kaders

2.1 Wettelijke kaders

De Wet publieke gezondheid stelt als verplichting dat de gemeentes een lokale gezondheidsnota hebben. De lokale gezondheidsnota moet voldoen aan de prioriteiten genoemd in de landelijke gezondheidsnota. Daarnaast moet de gezondheidsnota binnen 2 jaar na vaststelling van de landelijke nota worden vastgesteld. De gemeente Hengelo stelt elke vier jaar deze nota vast. In 2025 wordt een nieuwe nota verwacht. Daarom zal medio 2026/2027 de gemeentelijke nota worden geactualiseerd aan de dan geldende uitgangspunten¹¹. Sinds de invoering van de Omgevingswet is er een nieuw wettelijk kader bijgekomen. Gezondheid heeft in de Omgevingswet een prominenter plek gekregen bij het inrichten van de leefomgeving. Daarom verbinden we de sociale en fysieke leefomgeving met elkaar in deze gezondheidsnota. Vanuit de Wpg kan dit document worden gezien als de gemeentelijke gezondheidsnota. Vanuit de Omgevingswet is dit een programma Gezonde Leefomgeving: de ruimtelijke inrichting biedt ons mogelijkheden om een gezondere - sociale en fysieke - leefomgeving te realiseren.

2.2 Beleidskaders

Deze lokale gezondheidsnota sluit aan op de landelijke nota gezondheid en de regionale nota Gezonde Generaties in Twente (GGD Twente). In het Nationale Preventieakkoord (een gezonde generatie in 2040), Integraal Zorg Akkoord (verlagen van de druk op de zorgverzekeringswet) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (preventie, gezondheid en een sociale basis) is landelijk afgesproken hoe gemeenten in samenwerking met onder andere de GGD Twente, zorgverzekeraars¹² en -aanbieders aan de slag gaan om de gezondheid van inwoners te verbeteren. Het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond & Actief Leven Akkoord (GALA) passen in een beweging van 'zorg naar gezondheid' die onze gemeente al heeft ingezet. Het IZA bevat afspraken tussen 15 partijen¹³ over het toegankelijk en beheersbaar houden van de zorg. In het GALA hebben Gemeenten, GGD's, Zorgverzekeraars en het Rijk afspraken gemaakt over drie thema's: preventie, versterking van de sociale basis en sport & bewegen.

We hebben de afgelopen jaren al ervaring opgedaan met het integraal aanpakken van gezondheidsbeleid. Uitgangspunt daarbij is het terugdringen van gezondheidsachterstanden en 'gezonder leven makkelijk maken'. Beide akkoorden bieden ons de mogelijkheid om de opgedane ervaringen breder in te zetten en de samenwerking met zorgpartijen (Twente Beter)¹⁴, de Twentse Koers en de GGD Twente lokaal en regionaal effectiever en minder vrijblijvend te organiseren. Gemeente Hengelo heeft een specifieke uitkering gekregen om uitvoering te geven aan de volgende onderdelen vanuit het Gezond Actief Leven Akkoord.

- Terugdringen gezondheidsachterstanden (waaronder Kansrijke Start).
- Een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten.
- Het versterken van (de verbinding met) de sociale basis.
- Een gezonde leefstijl.
- Versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid.
- Vitaal ouder worden.
- Domein-overstijgende inzet vanuit een regionale preventie infrastructuur.

De Twentse Koers zet zich in voor

- Het aantoonbaar verbeteren van de gezondheid en kwaliteit van leven van de oudere Twentenaar.
- Het verhogen van de kwaliteit van leven, zelfredzaamheid en welzijn van onze inwoners vanuit een integrale kijk op mentale gezondheid.
- Een gezonde leefstijl.
- Meer bestaanszekerheid.

Andere instrumenten om gezondheid en een gezonde leefomgeving handen en voeten geven, zijn de prestatieafspraken met Welbions, het beheer en inrichting van de openbare ruimte, bestemmingsplannen, parkeerbeleid en woon(zorg)beleid. Hoewel deze instrumenten beschikbaar zijn, blijkt het in de praktijk vaak lastig om de instrumenten en het beleid uit het ruimtelijk domein, sociaal domein en gezondheid te combineren.

¹² Met Menzis als preferente zorgverzekeraar.

¹³ ActiZ; De Nederlandse ggz Federatie; Medisch Specialisten; InEen; Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra; Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen; Nederlandse Zorgautoriteit; Patiëntenfederatie Nederland; Vereniging van Nederlandse Gemeenten; Verpleegkundigen & Verzorgenden Nederland; Zelfstandige Klinieken Nederland; Zorginstituut Nederland; Zorgthuis.nl; Zorgverzekeraars Nederland; Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

¹⁴ Twente Beter is een netwerk van zorgorganisaties, gemeenten, Menzis en het zorgkantoor. De ambitie van Twente Beter is het komen tot meer kwaliteit van leven voor en door de Twentenaar door verdergaande samenwerking tussen inwoners, zorgaanbieders, verzekeraars, zorgkantoren en gemeenten.

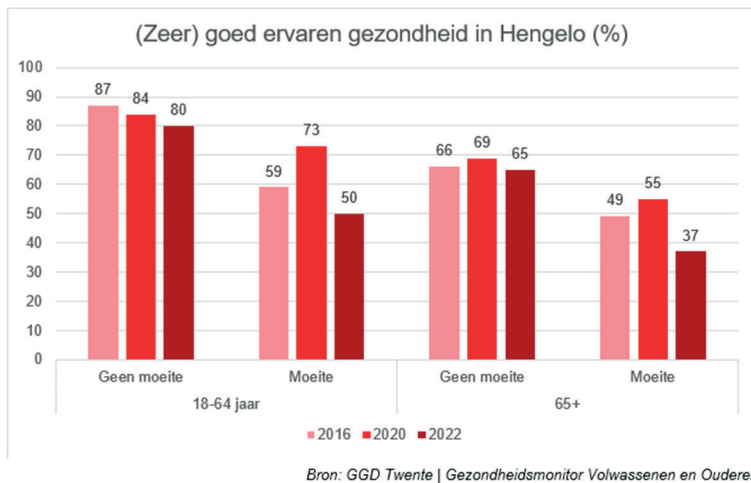
3. Thema's

Hoofdamiitie

In 2040 ervaren meer inwoners een goede gezondheid en zijn de gezondheidsverschillen tussen groepen inwoners kleiner geworden.

Het gaat goed met de gezondheid van de meeste Hengeloërs. Maar we weten dat dit niet voor iedereen vanzelfsprekend is. Dit komt in de onderstaande grafiek duidelijk naar voren. Inwoners die moeite hebben met rondkomen ervaren een minder goede gezondheid dan inwoners die geen moeite

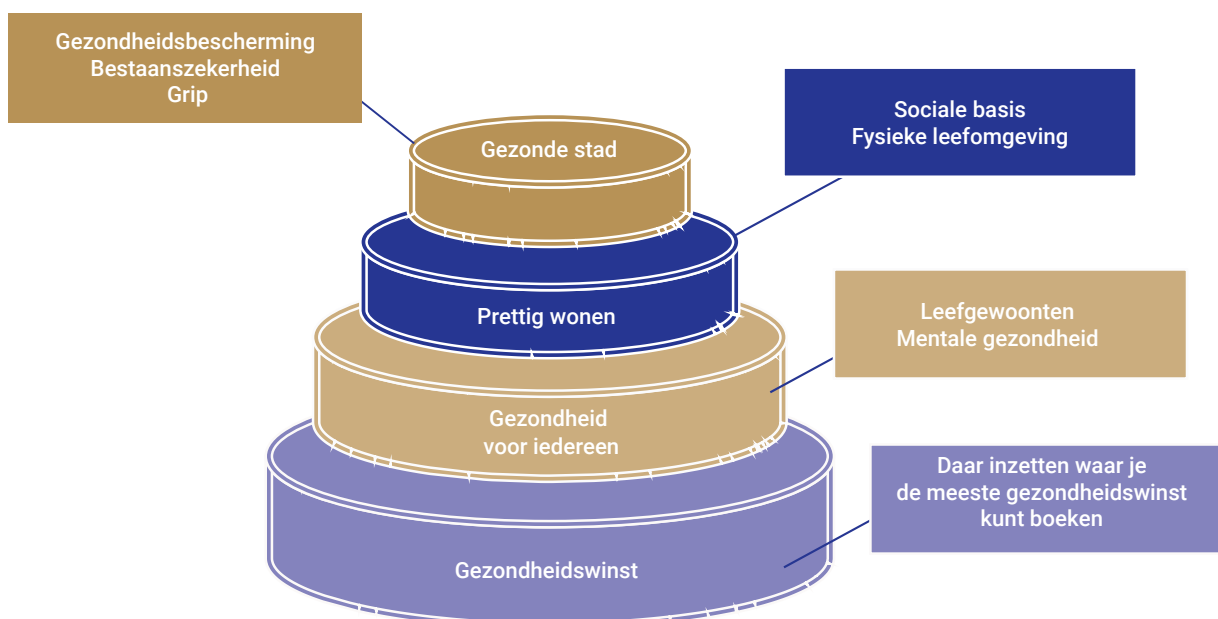
hebben met rondkomen. Bij alles wat we in het kader van gezondheidspreventie doen, zoeken we naar gezondheidsmaximalisatie. Dat betekent dat wij kijken waar de meeste gezondheidswinst te behalen valt, om zo de gezondheidsverschillen te verkleinen.

Bron: GGD Twente, 2022. Dit is een verdiepende analyse op de cijfers van de Twentse Gezondheidsverkenning.

Om de hoofdamiitie te behalen, zetten we in op drie thema's. Binnen een gezonde stad scheppen wij de randvoorwaarden die nodig zijn om gezond te zijn. Hiervoor kijken wij naar gezondheidsbescherming, bestaanszekerheid en

grip¹⁵. Bij prettig wonen hoort een goede sociale basis en een gezonde fysieke leefomgeving. Bij gezondheid voor iedereen gaat het over leefgewoonten en mentale gezondheid.

¹⁵ Grip is de mate waarin mensen in staat zijn door eigen handelen gewenste uitkomsten te bereiken en ongewenste uitkomsten te voorkomen en wordt verder toegelicht in hoofdstuk 5.3..

4. Aanpak

We sluiten zoveel mogelijk aan bij de uitgangspunten van het Transformatieplan Sociaal domein. Dit zorgt ervoor dat we zoveel mogelijk op basis van dezelfde principes handelen.

4.1 Normaliseren

Iedereen heeft weleens tegenslagen, dat hoort bij het leven. Deze tegenslagen willen wij niet problematiseren door er gelijk een etiket op te plakken. Dagelijkse problemen worden opgelost in het dagelijks leven. Hierbij zoeken Hengeloërs eerst naar hulp en oplossingen in hun eigen omgeving. We richten ons hierbij op het vergroten van de veerkracht en wat het leven van de inwoner betekenisvol maakt (positieve gezondheid).

4.2 Preventie

Voorkomen is beter dan genezen. Daarom verdient preventie aandacht in alle levensfasen. Preventie gaat over vraagstukken in alle leefdomeinen. Dus zowel het voorkomen van ziekten en gezondheidsproblemen als vragen over dagelijks functioneren, meedoen, kwaliteit van leven, zingeving, mentaliteit en lichamelijk welbevinden.

4.3 Wijkgerichte aanpak

Wijkgericht werken omschrijven wij als "... het organiseren van gemeentelijke taken op wijk- of buurtniveau...". Wijkgericht werken heeft als belangrijkste doel ontwikkelingen beter

te laten aansluiten op de leef- en beleefwereld en behoefte van de inwoner. Elke wijk heeft zijn eigen karakteristieken en heeft daarom een passende, wijkgerichte aanpak nodig.

Deze wijkgerichte aanpak houdt in dat wij gebruik maken van wat er al in de wijk is. Waar nodig versterken we de sociale basis. De behoefte en de identiteit van de wijken zijn hierbij het uitgangspunt. Ondersteuning wordt dichtbij huis, in een vertrouwde omgeving en in aansluiting op het gewone leven van de Hengeloër georganiseerd.

Vanuit de koers voor 2040 willen we de komende jaren blijven inzetten op het behouden en versterken van leefbare en vitale wijken. We werken vanuit een lange termijn blik, met het oog op prognoses bevolkingsomvang en -samenstelling, ontwikkelkansen in de wijken en de bijbehorende opgaven voor de toekomst. Dit vraagt om een scherp begrip van wat een leefbare en vitale wijk is en welk kwaliteitsniveau daarbij hoort.

4.4 Nieuw zakelijk partnerschap

Met nieuw zakelijk partnerschap geven we organisaties meer ruimte om hun eigen keuzes te maken. Dit betekent ook dat wij ze meer verantwoordelijkheid geven. We rekenen minder af op individuele trajecten, maar kijken meer naar het resultaat als geheel.

5. Gezonde stad

Gezondheidsproblemen gaan vaak samen met andere problematiek, zoals schulden, armoede, laaggeletterdheid of werkloosheid. Hier ligt een taak voor de overheid, zowel landelijk, provinciaal als lokaal. Wij kijken waar we lokaal kunnen bijdragen aan een goede basis voor een gezonde stad. Dit betekent dat wij de komende jaren gaan inzetten op gezondheidsbescherming, bestaanszekerheid en grip.

5.1 Gezondheidsbescherming

Een ongezonde leefomgeving is een belangrijke factor voor een vermijdbare ziektelast. Daarom hebben wij aandacht voor gezondheidsbescherming op het gebied van bijvoorbeeld luchtkwaliteit en hittestress, maar ook infectiepreventie.

Onze ambitie is te werken aan een leefomgeving die een positieve bijdrage levert aan de gezondheid van Hengeloërs.

Van oorsprong zagen we gezondheid van inwoners binnen de ruimtelijke ordening en het fysieke domein als iets dat beschermd moet worden. Daarom stelden we normen en grenzen op (milieunormen), bijvoorbeeld voor gevaarlijke stoffen, lucht en geluid. De laatste jaren is er steeds meer aandacht voor gezondheidsbevordering: de mate waarin de leefomgeving mensen kan aansporen tot gezond gedrag. We vinden het belangrijk dat er aandacht blijft voor gezondheidsbescherming, maar ook voor gezondheidsbevordering via de gezonde leefomgeving. Ze vragen allebei om een andere uitwerking.

Wat gaan we doen?

- We gaan gezondheidsbeschermende maatregelen nemen tegen hittestress.
- We houden de vaccinatiegraad in Hengelo goed in de gaten¹⁶.
- We dragen bij aan de afspraken van het Schone Lucht Akkoord¹⁷.
- Bij gebiedsontwikkeling houden wij rekening met ruimte voor gezondheidsvoorzieningen, bijvoorbeeld huisartsenzorg.

Verbindingen

- Mobiliteitsplan 2040 Heel Hengelo in beweging (2023)
- Omgevingsvisie Hengeloos buiten (2020)
- Omgevingsvisie Het Hart van Hengelo (2022)
- Groenplan Hengelo (2015)
- Bomenverordening + beleidsregels (2018*)
- Gezonde generaties in Twente. Een visie op de publieke gezondheid in Twente (GGD Twente, 2024).
- Nota bodembeheer regio Twente, Twents beleid veur oale grond 2.0 (2018)

- Regionale bodemkwaliteitskaart gemeente Hengelo (2018)
- Beleidsregels PFAS regiogemeenten Twente (2020)
- Twente bodemkwaliteitskaart PFAS (2020)
- Visie Bodem en Ondergrond Hengelo (2021)
- Nota geluid, herziening 2015
- Klimaatadaptatiestrategie Hengelo (2022)
- Duurzaam Hengelo, koers richting 2050
- Schone Lucht Akkoord (2020)

5.2 Bestaanszekerheid

Bestaanszekerheid is een breder vraagstuk dan inkomen. Het gaat ook over betaalbare woningen, werk dat loont, een zinvol leven, gezonde sociale relaties, toegang tot zorgvoorzieningen en een goede gezondheid¹⁸. Gezondheid en bestaanszekerheid versterken elkaar. Daarbij blijkt dat mensen die bestaanszekerheid ervaren beter in staat zijn om naar elkaar om te kijken en zich in te zetten voor iets of iemand¹⁹.

Onze ambitie is de ervaren gezondheid van Hengeloërs met een minimuminkomen te verbeteren.

Een kansrijke en gezonde start staat in onze gemeente in het teken van bestaanszekerheid. Als we gezondheidsverschillen in onze gemeente echt willen terugdringen, moeten we inzetten op een kansrijke start voor de kinderen van onze gemeente. Samen met de partners uit de geboortezorgketen gaan we na wat nodig is om de bestaanszekerheid - zoals armoede, schulden, stress, discriminatie, onveiligheid en minder (gezonde) voeding - aan het begin van het leven te versterken. Een goede start van een kind is bepalend voor zijn of haar gezondheid als volwassene. En zelfs voor de gezondheid van volgende generaties.

Onze ambitie is kinderen in Hengelo een kansrijke start bieden.

Wat gaan we doen?

Ervaren gezondheid minima

- Bij de herijking van het armoedebeleid zorgen we dat gezondheid wordt meegenomen.
- We laten Hengeloërs hun andere talenten ontdekken.
- We bevorderen de sociale inclusie van Hengeloërs.

¹⁶ De GGD Twente is verantwoordelijk voor de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma. Gezien de landelijk dalende trend van de vaccinatiegraad, vinden wij het noodzakelijk om hier goed een vinger aan de pols te houden.

¹⁷ Met het ondertekenen van het Schone Lucht Akkoord hebben we afgesproken om: 1) te streven naar een permanente verbetering van de luchtkwaliteit om gezondheidswinst voor iedereen in Nederland te realiseren. 2) de uitstoot van vervuilende stoffen in alle relevante sectoren te beperken om zo in 2030 minimaal 50% gezondheidswinst (landelijk gemiddelde) te behalen ten opzichte van 2016. Het gaat hierbij om gezondheidseffecten door blootstelling aan de uitstoot van Nederlandse bronnen.

¹⁸ Een zeker bestaan - Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum (overheid.nl)

¹⁹ De sociale basis versterken, investeren in de toekomst (Movisie)

Kansrijke start

- We gaan verder met het programma Nu Niet Zwanger, om onbedoelde zwangerschappen te voorkomen.
- We gaan verder met het programma Kansrijke Start, om (aanstaande) ouders te helpen, zodat kinderen hun leven zo gezond mogelijk starten.
- We werken integraal samen met kinderopvang en onderwijs om gezamenlijk de kansengelijkheid voor Hengelose kinderen en jongeren te vergroten.

Verbindingen

- Detailhandelsvisie (2012)
- Nota Vrijtijdseconomie Hengelo (2011-2021) Twente Werkt (2011-2021)
- Twente werkt (2014)
- Werk maken van werk (2017)
- Twentse Belofte (2020)
- Regioplan Twentse Koers, themalijnen bestaanszekerheid en preventie en gezondheid (2023)
- Gezonde generaties in Twente. Een visie op de publieke gezondheid in Twente (GGD Twente, 2024)
- Kwaliteitskader Hengelose Voorschool (2021)
- Regionaal plan van aanpak tegengaan dak- en thuisloosheid centrumgemeente Enschede
- Beleidskader Armoede en Schulden 2021-2024 'Het taboe doorbreken'
- Gezonde generaties in Twente. Een visie op de publieke gezondheid in Twente (GGD Twente, 2024)
- Lokale Educatie Agenda (LEA) (2024-2027)
- Samen kom je verder, Plan van aanpak Gezond en Actief Leven Akkoord Hengelo 2024 - 2027
- Beleidsagenda Nieuwkomers Hengelo (2024)

Het is belangrijk dat inwoners ervaren dat zij zelf invloed hebben op hun gezondheid. Hierbij is het van belang dat inwoners de kennis en vaardigheden bezitten om de weg te vinden in het landschap van regelingen, voorzieningen en zorg. Dit begint met de basisvaardigheden, zoals taal, rekenen en digitale vaardigheden. We begrijpen dat het landschap niet voor iedereen even gemakkelijk is, waar nodig kunnen inwoners hierbij geholpen worden.

Onze ambitie is om voorwaarden te scheppen, zodat Hengeloërs zelf de regie kunnen pakken op hun gezondheid.

Wat gaan we doen?

- We versterken de basis-, en gezondheidsvaardigheden van Hengeloërs.
- We trainen professionals in het signaleren van beperkte basis- en gezondheidsvaardigheden.
- We zorgen ervoor dat onafhankelijke cliëntondersteuning beschikbaar en goed vindbaar is voor onze inwoners.
- We zorgen voor zelf- en samenredzame wijken en buurten.

Verbindingen

- Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo (2022)
- Beleidsprogramma sociaal 2021 - 2025
- Samen kom je verder, Plan van aanpak vanuit GALA 2024 - 2027
- Regioplan Twentse Koers, themalijnen bestaanszekerheid en ouderen
- Gezonde generaties in Twente. Een visie op de publieke gezondheid in Twente (GGD Twente, 2024).

5.3 GRIP

Grip is de mate waarin mensen in staat zijn door eigen handelen gewenste uitkomsten te bereiken en ongewenste uitkomsten te voorkomen. Uit onderzoek blijkt dat een gevoel van weinig grip samenhangt met mentale en lichamelijke gezondheidsklachten²⁰.

Kansrijke Start

Het welzijn en de gezonde ontwikkeling van (aanstaande) ouders en jonge kinderen is van groot belang binnen de gemeente Hengelo. Gelukkig zijn er veel professionals die zich inzetten voor de ondersteuning en ontwikkeling van deze kwetsbare doelgroep. Binnen de gemeente Hengelo zijn er veel verschillende disciplines en veel verschillende doelgroepen die vallen binnen Kansrijke Start. Eenieder heeft zijn of haar eigen achtergrond en referentiekader. Het werken met dezelfde doelgroep betekent niet automatisch dat je op dezelfde manier denkt en kijkt naar een gezin. Het is dus de kunst om naar elkaar toe te bewegen, elkaar te vinden en samen te werken. Het helpt dan om vanuit een gezamenlijke visie te werken, hier draagt Kansrijke Start aan bij. Geen enkel gezin is hetzelfde en dit vraagt om maatwerk en afstemming met elkaar. Gemeente Hengelo heeft oog voor deze kwetsbare doelgroepen en maakt het met de middelen van Positieve Gezondheid, Kansrijke Start, Nu Niet Zwanger en het Transformatieplan mogelijk dat we samen bouwen aan een sluitende keten en een fijne start voor elk gezin.

Coördinator Kansrijke Start, IMH Hengelo

²⁰ Grip - Het maatschappelijk belang van persoonlijke controle. WRR

6. Prettig wonen

Wij willen dat onze inwoners prettig wonen in hun wijk. Hierbij is niet alleen de fysieke, maar ook de sociale leefomgeving van invloed. Wij willen de sociale en fysieke leefomgeving zodanig inrichten dat deze de gezondheid van inwoners positief beïnvloedt.

6.1 Sociale basis

Voor de sociale leefomgeving is een sterke sociale basis nodig. Het gaat hierbij om het geheel van informele sociale verbanden, aangevuld en ondersteund vanuit de lokale overheid, organisaties, geloofsgemeenschappen, diensten en voorzieningen. Met een sterke sociale basis ontmoeten inwoners elkaar en ondernemen zij samen activiteiten, ze staan voor elkaar klaar. Door voorzieningen zoveel mogelijk in de wijken of buurten te organiseren ontmoeten buurtbewoners elkaar vaker.

Onze ambitie is dat Hengeloërs meedoen in de samenleving op hun eigen manier en Hengeloërs ervaren dat ze erbij horen en ertoe doen.

Het is belangrijk dat initiatieven aansluiten bij de behoefte van de wijk.

Wat gaan we doen?

- We gaan samen met Wijkkracht Hengelo de sociale basis versterken.
- We investeren in sociale (wijk)netwerken, bijvoorbeeld met de gezonde wijkaanpak.
- We faciliteren en stimuleren bewoners-, en leefbaarheidsinitiatieven.
- We stimuleren zelfredzaamheid.
- We hebben speciale aandacht voor ouders en kinderen die betrokken zijn in een (problematische) echtscheidingssituatie
- In samenspraak met bewoners ontwikkelen en bieden we wijkactiviteiten aan op het gebied van sport, spel, cultuur, bewegen, ontmoeten en ontspannen. We maken hierbij de verbinding met de combinatiefunctionarissen sport en cultuur.

Verbindingen

- Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo (2022)
- Samen meer voor kunst en cultuur Cultuurnota (2021-2024)
- Omgevingsvisie Hengeloos buiten (2020)
- Omgevingsvisie Het Hart van Hengelo (2022)
- Actieplan toegankelijkheid Hengelo (2020)
- Voorbij de Regenboog, LHBTI+-beleidsnotitie 2023-2026
- Gezonde generaties in Twente. Een visie op de publieke gezondheid in Twente (GGD Twente, 2024).
- Samen kom je verder, Plan van aanpak Gezond en Actief Leven Akkoord Hengelo 2024 – 2027
- Sport- en beweegvisie Hengelo (2023-2030)
- Veiligheidsbeleid (2024-2026)
- Regiovisie Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2023-2026

6.2 Fysieke leefomgeving

De inrichting van een wijk kan gezond gedrag stimuleren, bijvoorbeeld om te bewegen of om elkaar te ontmoeten. Zo zijn inwoners in een groene omgeving eerder geneigd tot lopen of fietsen. Fysieke elementen, zoals bankjes op pleinen, in parkjes en speeltuinen kunnen ontmoeting stimuleren. Ook voorzieningen in de wijk, zoals een buurthuis of wijkcentrum stimuleren ontmoeting.

Onze ambitie is dat Hengeloërs worden uitgenodigd tot ontmoeten, ontdekken, spelen en gezond gedrag door de leefomgeving, waardoor hun gezondheid verbetert.

Een belangrijk aandachtspunt is een toegankelijke leefomgeving. Hierbij focussen wij ons met name op ouderen. Als we nu inzetten op een toegankelijke leefomgeving voor ouderen, helpt ons dit in de komende jaren van toenemende vergrijzing.

Onze ambitie is de leefomgeving zo in te richten dat oudere Hengeloërs langer zelfstandig kunnen blijven wonen.

Wat gaan we doen?

Uitnodigingen leefomgeving

- We maken openbaar groen (meer) beschikbaar voor inwonersinitiatieven, bijvoorbeeld een buurt-, of stoeptuin.
- Bij de inrichting van de leefomgeving bieden wij voorzieningen aan, zoals plekken om te zitten, om elkaar te ontmoeten.
- Het STOMP-principe²¹ is leidend bij de inrichting van de openbare ruimte: we geven voorrang aan wandelaars, fietsers en het OV.
- We betrekken kinderen bij de (her)inrichting van de leefomgeving, bijvoorbeeld bij speelvoorzieningen of gezonde schoolpleinen.
- We stellen een Gebied en Accommodatie-voorzieningen Plan (GAP) op, waarin we een perspectief voor alle sport-, beweeg-, en speelvoorzieningen met een doorkijk van 20 jaar opnemen.

Ouderen langer zelfstandig thuis

- We betrekken ouderen bij de (her)inrichting van de leefomgeving, bijvoorbeeld via een wijkschouw.
- We zorgen voor aantrekkelijke en veilige routes met voldoende rustplekken.
- Waar mogelijk organiseren we voorzieningen zoveel mogelijk in de wijk.
- In het nog op te stellen programma Volkshuisvesting kijken we naar de woonbehoefte van inwoners en specifieke doelgroepen.

Verbindingen

- Mobiliteitsplan 2040 Heel Hengelo in beweging (2023)
- Sport- en beweegvisie Hengelo (2023-2030)
- Lokaal Sportakkoord (2023-2026)
- Kadernota Spelen (2016)
- Omgevingsvisie Hengeloos buiten (2020)

²¹ STOMP – principe staat voor Stappen, trappen, Openbaar Vervoer en Mobility as Service (MaaS) en tenslotte de Privéauto.

- Omgevingsvisie Het Hart van Hengelo (2022)
- Groenplan Hengelo (2015)
- Bomenverordening + beleidsregels (2018*)
- Bijzondere Bomen Hengelo
- 'Wonen en zorg in Hengelo', Opgaven voor 2019 -2025
- Actieplan toegankelijkheid Hengelo (2020)
- Gezonde generaties in Twente. Een visie op de publieke gezondheid in Twente (GGD Twente, 2024).
- Regioplan Twentse Koers, themalijn ouderen (2023).
- Klimaatadaptatiestrategie Hengelo (2022)
- Duurzaam Hengelo, koers richting 2050
- Samen kom je verder, Plan van aanpak Gezond en Actief Leven Akkoord Hengelo 2024 - 2027
- Veiligheidsbeleid (2024-2026)

Buurtmoeders Klein Driene

In augustus 2023 kwam via de Gezonde Wijkaanpak in de wijk Klein Driene de groep 'Buurtmoeders' in beeld. Dit zijn moeders uit de buurt, die dagelijks naschoolse activiteiten voor buurtkinderen organiseren. Veel buurtkinderen doen met veel plezier mee aan deze buurtactiviteiten. Buurtmoeders zijn voor kinderen en hun ouders echte 'parels'.

De buurtmoeders van toen - in 2023 - waren wel kwetsbaar. Ze deden alles op vrijwillige basis zonder budget en ondersteuning. Waar konden de buurtkinderen bijvoorbeeld terecht als een buurtmoeder ziek was? Wij, Wijkkracht, zijn deze buurtmoeders gaan ondersteunen. Er staat nu een mooi jaarprogramma met een aantal nieuwe, maar ook al langer georganiseerde, succesvolle activiteiten met een nog groter bereik onder kinderen (en indirect ook hun ouders) en ontlasting van de buurtmoeders zelf. Een mooi voorbeeld is dat tijdens NL Doet-campagne afgelopen maart, een groep vrijwilligers van Lions Enschede het glazen huis van de buurtmoeders heeft opgeknapt.

Sociaal makelaar, Wijkkracht

Groen Gezond Hengelo

In 2024 is het project Groen Gezond Hengelo gestart. Dit project richt zich op het verbeteren van het welzijn van inwoners, doormiddel van vergroening en groene activiteiten. Het project vindt plaats in de wijken Klein Driene en Slangenbeek.

Voor dit project wordt de Buurtaanpak van IVN gebruikt. Binnen de Buurtaanpak worden bewoners van de wijk uitgenodigd om zelf ideeën aan te dragen en mee te helpen in de realisatie van deze initiatieven. Ook kinderen worden bij het proces betrokken. Deze aanpak geeft buurtbewoners de kans om op basis van hun eigen concrete behoeftes aan het project mee te werken en geeft de buurt mogelijkheden om eigenaarschap te nemen over een stukje van hun eigen leefomgeving.

Naast buurtbewoners worden ook lokale stakeholders zoals bijvoorbeeld welzijnswerk, jongerenwerk, lokale IVN-afdeling en scholen actief betrokken. Zij vormen de verbinding tussen de gemeente en de bewoners en spelen een belangrijke rol in het bereiken van buurtbewoners en het begeleiden en borgen van de initiatieven.

Een leuk onderdeel van deze aanpak is de Buurtsafari. Samen met inwoners wordt er een wandeling gemaakt door de wijk om te kijken naar mogelijke plekken om te vergroenen of groene activiteiten die opgestart zouden kunnen worden. Naast de ideeën vanuit de buurtbewoners, levert de buurtsafari veel interessante input op voor de gemeente over welke zaken er in de buurt spelen en welke wensen en behoeftes buurtbewoners hebben over hun directe leefomgeving.

7. Gezondheid voor iedereen

Het maken van gezonde keuzes is vaak moeilijker dan het op het eerste gezicht lijkt. Gezondheidsproblemen zijn vaak onderdeel van achterliggende problematiek. Binnen de thema's Gezonde Stad en Prettig Wonen zorgen wij dat inwoners beter in staat zijn om gezonde keuzes te maken. We bevorderen de leefstijl van kinderen als JOGG (jongeren op gezond gewicht) gemeente. Het hoofddoel is het terugdringen van overgewicht bij kinderen door een omgeving te creëren waarin het makkelijker wordt om gezonde keuzes te maken.

7.1 Leefgewoonten

Mensen met een gezonde leefstijl leven langer in goede gezondheid²². Daarnaast wordt gezond gedrag doorgegeven van generatie op generatie. Dit betekent dat kinderen van ouders met een ongezonde leefstijl een grotere kans hebben op bijvoorbeeld overgewicht. Met onze ambities sluiten wij aan bij het Lokaal Preventie Akkoord. Dit betekent dat wij inzetten op het verminderen van roken en vaperen, het stimuleren van gezonde leefgewoonten en het verminderen van alcohol- en middelengebruik. Hierbij sluiten wij aan bij andere beleidsterreinen, bijvoorbeeld jeugd, sport en cultuur. Onze ambities zijn:

Rookvrij opgroeien is vanzelfsprekend.
Bewegen en gezonde voeding is onderdeel van de routine van Hengeloërs. Geen alcohol drinken en NIX 18 is voor meer Hengeloërs de norm.

Wat gaan we doen?

Roken en vaperen

- We zetten in op meer rookvrije plekken, met name waar veel kinderen komen.
- We bieden (bij voorkeur) erkende interventies aan die voorkomen dat niet-rokende jongeren gaan beginnen met roken of vaperen op school.
- We gaan na op welke wijze we inwoners kunnen stimuleren om te stoppen met roken of vaperen. We hebben hierbij extra aandacht voor aanstaande ouders.

Bewegen en voeding

- We richten onze leefomgeving zo in dat een actieve leefstijl (zoals, fietsen, lopen of buitenspelen) wordt gestimuleerd.
- We richten onze leefomgeving zo in dat gezonde voeding de makkelijke en logische keuze is.
- We zetten meer in op het verbinden van het gezondheidsbeleid met het beleid op het gebied van sport, bewegen en cultuur. We maken hierbij de verbinding met de combinatiefunctionarissen sport en cultuur.
- We werken aan een gezonde schoolomgeving met de JOGG-aanpak.
- Practice what you preach: de gemeente geeft het goede voorbeeld!

Geen alcohol en andere middelen

- We gaan met jongeren en ouderen in gesprek over NIX18 en geen alcohol=normaal!

- We zetten actief in op het voorkomen en vroegsignaleren van middelengebruik.
- Wij werken in regionaal verband samen aan het terugdringen van problematisch alcoholgebruik.
- Practice what you preach: de gemeente geeft het goede voorbeeld!

Verbindingen

- Actieplan Preventie Jeugd (2020)
- Lokaal plan van aanpak JOGG (2023)
- Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo (2022)
- Kadernota Sport en Bewegen (2017)
- Lokaal Sportakkoord (2023-2026)
- Kadernota Spelen (2016)
- Lokaal Preventieakkoord (2022)
- Samen meer voor kunst en cultuur Cultuurnota (2021-2024)
- Gezonde generaties in Twente. Een visie op de publieke gezondheid in Twente (GGD Twente, 2024)
- Regioplan Twentse Koers, themalijn preventie en gezondheid (2023).
- Samen kom je verder, Plan van aanpak Gezond en Actief Leven Akkoord Hengelo 2024 – 2027
- Sport- en beweegvisie Hengelo (2023-2030)
- Veiligheidsbeleid (2024-2026)
- Beleidsagenda Nieuwkomers Hengelo (2024)

7.2 Mentale gezondheid

De mentale gezondheid staat al langer onder druk. De Volks Gezondheid Toekomstverkenning (VTV) 2020 noemde mentale gezondheid als één van de grootste gezondheidsrisico's voor de toekomst. Ook in de VTV 2024 is er aandacht voor deze problematiek onder jeugdigen in de leeftijd van 12 tot 24 jaar. Er is een link tussen mentale gezondheidsproblemen en criminaliteit. Mensen met onbehandelde mentale gezondheidsproblemen kunnen eerder betrokken raken bij criminele activiteiten. Daarnaast kunnen slachtoffers van misdaad ook mentale gezondheidsproblemen ontwikkelen, zoals angst, depressie of een verslaving.

Mentale problemen in de adolescentie hangen samen met een grotere kans op mentale problemen op latere leeftijd.

Onze ambitie is dat Hengelose jongeren en jongvolwassenen beter in hun vel zitten.

Prestatiedruk, pestgedrag, blootstelling aan verleidingen zoals alcohol, drugs, gokken, problematisch gebruik van social media en een hoge geluksnorm, het heeft allemaal invloed op de mentale gezondheid van onze jongeren. Mentale problemen kunnen ook leiden tot een verhoogde kans op suicide. Dit willen we zoveel mogelijk voorkomen. Daarom heeft het Rijk op 21 juni 2024 de wet integrale suicidepreventie vastgesteld. Hierin krijgen gemeenten ook een belangrijke taak. Op het moment van opstellen van deze

²² [Mensen stimuleren tot gezond gedrag | Loketgezondleven.nl](#)

²³ [Gevolgen van eenzaamheid | Over eenzaamheid | Alles over eenzaamheid](#)

gezondheidsnota worden de uitvoeringstoetsen gedaan. Op basis van de uitkomst hiervan kunnen gemeenten aan de slag met het opstellen van het beleid. Dit beleid zal apart van deze nota worden opgesteld en in de toekomst onderdeel uitmaken van de opvolger van deze gezondheidsnota.

Eenzaamheid kan leiden tot gezondheidsrisico's, een verminderd welzijn en tot minder meedoen in de samenleving. Eenzaamheid kan ook leiden tot lichamelijke klachten en ongezonde leefgewoonten. Dit vergroot de kans op overgewicht, hoge bloeddruk en hart-, en vaatziekten²³.

Onze ambitie is dat het aantal Hengeloërs dat zich eenzaam voelt en het taboe rondom eenzaamheid afnemen.

Met het Actieplan Eenzaamheid geven we hier invulling aan. Dit is een aanzet voor de uitvoering van de motie "Aanpak eenzaamheid stevig verankeren in sociale basis".

Het aantal meldingen van inwoners met onbegrepen gedrag stijgt al jaren. We zetten samen met partners in om deze inwoners passende zorg en ondersteuning te bieden. Dit om de veiligheid en het welzijn van zowel de betrokken persoon als de omgeving te waarborgen. Ook als het gaat om mensen die zorg mijden en/of mensen die dak- of thuisloos zijn.

Onze ambitie is dat onbegrepen gedrag vroegtijdig wordt gesignaleerd, herkend en passende zorg en ondersteuning wordt geboden.

Wat gaan we doen?

Jongeren

- We hebben aandacht voor mentale gezondheid binnen de gezonde schoolaanpak.
- Samen met scholen en jeugdgezondheidszorg zetten we meer in op mentale gezondheid onder jongeren, bijvoorbeeld via de schoolaanwezigheid.
- We gaan met jongeren in gesprek over stress en prestatiedruk en hoe wij hen daarin kunnen helpen en ondersteunen.
- We kijken naar de mogelijkheden om weerbaarheidstrainingen voor jongeren op te starten.

Eenzaamheid

- We geven uitvoering aan het Actieplan Eenzaamheid.
- Binnen de gezonde wijkaanpak hebben we aandacht voor inclusie en Binnen de gezonde wijkaanpak hebben we aandacht voor inclusie en meedoen.

Onbegrepen gedrag.

- We werken zowel lokaal als regionaal nauw samen met relevante partijen zoals de politie, ggz, ervaringsdeskundigen, welzijn en de GGD binnen de aanpak van onbegrepen gedrag.
- We faciliteren samen met de 13 andere Twentse gemeenten de regionale streettriage.
- We faciliteren laagdrempelige inloopvoorzieningen voor inwoners met ggz problematiek.
- We zijn een dementie vriendelijke gemeente, en we willen dat blijven.

Verbindingen

- Actieplan Preventie Jeugd (2020)
- Lokaal plan van aanpak JOGG (2023)
- Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo (2022)
- Lokaal Preventieakkoord (2022)
- Samen meer voor kunst en cultuur Cultuurnota (2021-2024)
- Uitvoeringsplan 'Eenzaamheid is iets om te delen' (2020)
- Gezonde generaties in Twente. Een visie op de publieke gezondheid in Twente (GGD Twente, 2024)
- Samen kom je verder, Plan van aanpak Gezond en Actief Leven Akkoord Hengelo 2024 – 2027
- Veiligheidsbeleid (2024-2026)
- Regionaal plan domein overstijgend samenwerken Onbegrepen Gedrag (2023)
- Beleidsagenda Nieuwkomers Hengelo (2024)
- Regiovisie Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2023-2026

Gezond Hengelo: Valpreventie, Overgewicht en Bewegen en Sporten

In Hengelo werken we met inwoners, professionals en organisaties aan een Positief Gezond Hengelo. We leggen de nadruk op het voorkomen van ziekte en gezondheidsklachten. Wat wil en kan je vanuit je eigen motivatie, kracht en zelf doen aan je gezondheid? We werken vanuit het gedachtegoed Positieve Gezondheid.

In 2024 voert Wijkkracht samen met (keten-) partners en inwoners programma's uit gericht op het voorkomen van vallen (senioren), overgewicht en het begeleiden naar beweeg- en sportaanbod. Ongeveer een derde van de senioren in Hengelo hebben een verhoogd risico op vallen en de helft van de Hengelose bevolking heeft overgewicht. Dit zijn cijfers waar we wat aan gaan doen. Minimaal 1000 inwoners komen in aanmerking voor een programma en kunnen indien wenselijk begeleid en geadviseerd worden door beweegcoördinatoren.

Adviseur ketenaanpak Valpreventie en Overgewicht, Wijkkracht

8 Monitoring en financiën

8.1 Financiën

Het Rijk financiert een deel van de gezondheidsopgaven via een specifieke uitkering voor het gezond actief leven akkoord (GALA) en het Integraal Zorg Akkoord (IZA). De specifieke uitkering voor het GALA bevat 15 regelingen, waarvan een aantal incidenteel en een aantal structureel van aard zijn. De specifieke uitkering voor GALA is tot 2027 middelen beschikbaar om acties uit te voeren. Vanaf 2027 en verder is het onduidelijk welke middelen er zijn voor de uitvoering van het gezondheidsbeleid. Dit kan betekenen dat we moeten kiezen waar we verder op inzetten en wat we loslaten. Dit doen we in samenspraak met de gemeenteraad.

De IZA gelden worden voornamelijk landelijk en over de samenwerkingsregio's verdeeld. Deze middelen komen dus niet bij individuele gemeenten terecht.

Gemeenten krijgen wel jaarlijks middelen via het de algemene uitkering van het gemeentefonds voor de uitvoer van de Wet publieke gezondheid. Deze worden met name ingezet voor de bekostiging van de taken die bij de GGD Twente (Samen-Twente) zijn belegd.

Naast de acties vanuit het GALA voeren we gezondheidsbeleid uit binnen de reguliere programma's van verschillende beleidsterreinen. De financiële kaders van deze programma's zijn vastgesteld door de gemeenteraad in de gemeentebegroting.

8.2 Monitoring

Voor het algemeen monitoren van de gezondheidssituatie in Hengelo gebruiken wij de Twentse Gezondheidsverkenning van de GGD Twente. De GGD Twente doet onderzoek onder verschillende doelgroepen²⁴. Elke 4 jaar komt er een nieuw onderzoek uit per doelgroep. Het Kennispunt Twente ontwikkelde voor de gemeente Hengelo een Wijk- en buurtmonitor. Daarin wij kunnen monitoren op welke plekken bepaalde thema's in de gemeente het meest urgent zijn. Deze data geven een algemeen beeld van de situatie in Hengelo.

Naast een algemeen beeld is het belangrijk om te weten of interventies het verwachte effect hebben. We bekijken per interventie wat de beste methode is om dit te meten.

Met de beleidsindicatoren in de beleidsbegroting monitoren we de voortgang van de beleidsdoelen.

²⁴ Kind (0 t/m 12 jaar), jeugd (13 t/m 16 jaar), jongvolwassenen (16 t/m 25 jaar), Volwassen en ouderen (18+ jaar)

Bijlage 1

9-tal ontwikkelingen in onze omgeving met grote impact op onze manier van werken

Toekomstbestendig werken

Vergrijzing

De komende jaren neemt het aantal ouderen in onze gemeente sterk toe. Tot 2040 zal het aantal 80-plussers in de gemeente bijna verdubbelen. Door deze toename neemt ook het aantal ouderdom gerelateerde (gezondheids)problemen toe. Ook neemt het aantal complexe zorgvragen, zoals mensen met meerdere gezondheidsproblemen tegelijk, toe.

Minder mantelzorgers

Er wordt een steeds groter beroep gedaan op mantelzorgers, ook door de vergrijzing. Maar het aantal potentiële mantelzorgers daalt. In Twente zakt het mantelzorgpotentieel van 8,5 in 2023 naar 3,6 in 2040. Hierdoor wordt de druk op mantelzorgers steeds groter. De mantelzorgers van de toekomst zijn 75+.

Forse krapte op de arbeidsmarkt in de zorg

Het tekort aan gekwalificeerd personeel in de zorg is een groeiend probleem. Ondertussen neemt de vraag naar zorg toe. Dit zal de komende jaren niet veranderen. De kwaliteit en de toegankelijkheid van de zorg staan hierdoor steeds meer onder druk. Ook met maatregelen in onder andere het Integraal Zorgakkoord (IZA) loopt het tekort de komende jaren steeds verderop.

Mentale gezondheidsproblemen

Het aantal jongeren dat kampt met mentale problemen neemt toe. Mentale problemen op jongere leeftijd vergroot de kans op mentale problemen op latere leeftijd.

Psychosociale druk bij jongeren is hoog. Onder andere door toename van het aantal echtscheidingen, prestatiedruk en problematisch sociale mediagebruik. Er is ook een hoge geluksnorm, gewone obstakels worden benaderd als een probleem, er is veel aandacht voor allerlei risicofactoren en beschermende factoren blijven onderbelicht.

Klimaatverandering

Door klimaatverandering veranderd de leefomgeving. Het weer wordt extremer. Zomers worden warmer, er valt meer neerslag en er is sprake van toenemende droogte. Dit brengt verschillende risico's met zich mee, zoals hittestress, opkomst van infectieziekten, door bijvoorbeeld teken en muggen, en meer inwoners krijgen last van allergieën zoals hooikoorts. Door aanpassingen in de leefomgeving aan te brengen, kunnen deze negatieve effecten verminderd worden.

Overgewicht

In 2022 had 51% van de volwassenen in Hengelo overgewicht. In 2040 stijgt dit naar 62%. Ook onder jongeren is er een stijging in overgewicht te zien. Dit brengt gezondheidsrisico's met zich mee. Daarbij wordt leefstijlgedrag dat leidt tot overgewicht overgegeven van generatie op generatie.

Integraal werken

Gezondheid wordt steeds belangrijker. Het vraagt om een andere manier van werken. Zowel binnen als buiten de organisatie en op allerlei niveaus.

Verbreding kijk op gezondheid en toename gezondheidsverschillen

Gezondheid wordt meer gezien als een keuze en er is meer aandacht voor leefstijlfactoren als stress, voeding en beweging. Leefstijl hangt echter nauw samen met sociale en fysieke omstandigheden, welke in Hengelo enorm verschillen. Voor gelijke kansen moet er ongelijk geïnvesteerd worden.

De roep om preventie groeit, maar financiering is niet passend

De houdbaarheid van onze zorg staat in brede zin onder druk. De roep om preventie wordt steeds groter. Inzetten op preventie is een belangrijke maatregel. De financiering voor preventie is echter niet passend. Preventie vraagt om een structurele investering op de langere termijn.

Bijlage 2

Terugblik:

Stand van zaken speerpunten Meerjarenplan gezondheid gemeente Hengelo 2019 – 2023: Gezondheid op de agenda

 Ambitie: Kwetsbare ouders eerder te herkennen en bereiken, zodat passende (laagdrempelige) ondersteuning aangeboden kan worden. Speerpunt: Samenwerking tussen verloskundigen en de JGZ verbeteren. Resultaten: • De gemeente Hengelo neemt deel aan het programma Nu Niet Zwanger (NNZ), waarbij hulpverleners met inwoners in een kwetsbare situatie in gesprek gaan over een eventuele kinderwens zodat die bewust kunnen kiezen voor zwanger- en ouderschap. • Door deelname aan het programma Kansrijke Start en het vormen van een coalitie met partners uit de geboortezorg bieden we (aanstaande) ouders ondersteuning om hun kind de beste start te geven. • Vanaf 1 juli 2022 worden zwangere vrouwen in een kwetsbare situatie bezocht door de JGZ voor een prenataal huisbezoek. Verloskundigen zijn getraind om vroeg te signaleren en toe te leiden naar het prenataal huisbezoek. • Met initiatieven zoals Loes, Baby's en Bitterballen, het ouder- en kind café, wordt voorlichting gegeven aan aanstaande ouders.	 Ambitie: We zetten in op het maken van gezonde keuzes. Speerpunt: Inzet van gecombineerde leefstijlinterventies (GLI) Resultaten: • In 2022 hebben we een sterktezwakte analyse verricht naar de inzet van de ketenaanpak GLI in Hengelo. De resultaten van deze studie vormen de ingrediënten van een plan van aanpak GLI 2023 e.v. • De beweegmakelaar van Wijkkracht zet in op een betere afstemming en samenwerking tussen verschillende leefstijlcoaches. • Tijdens de uitvoering van de ketenaanpak GLI geeft Wijkkracht voorlichting aan de deelnemers van de GLI. • De Twentse Koers ondersteunt Wijkkracht bij het opzetten van een ketenaanpak GLI. • Op dit moment wordt voorrang gegeven aan de inrichting van de ketenaanpak voor valpreventie. Later volgt de inrichting van de ketenaanpak overgewicht (GLI).	 Ambitie: Meer inwoners ervaren een (goede) gezondheid. Speerpunt: Ontwikkelen en uitvoeren van het actieplan eenzaamheid. Resultaten: • In 2020 is het uitvoeringsplan Eenzaamheid is iets om te delen vastgesteld door het college. • Met diverse pilots waaronder het project "Wij Samen Hengelo" werkte en werkt Wijkkracht samen met de gemeente Hengelo, inwoners, ondernemers, vrijwilligers en professionals aan meer welzijn voor iedereen • We zetten in op het versterken van de sociale basis. Dit doen we op een manier dat iedereen - dus ook de kwetsbare en daardoor vaak eenzame inwoner - 'gewoon' kan meedoen en prettig kan samenleven in de wijk en de stad. Voorbeelden hiervan zijn de gezonde wijkaanpak, dagactiviteiten voor thuiswonende inwoners met dementie (bijvoorbeeld het Odensehuys) en de activiteiten in de wijkhuizen.
---	--	---

Ambitie: We gaan vroeg signaleren. En: duurdere zorg verminderen door een betere verbinding zorg en sociaal domein.

Speerpunt:

We starten met een pilot positieve gezondheid op recept.

Resultaten:

- De pilot Welzijn op Recept (WOR) is met goed resultaat uitgevoerd.
- De pilot is uitgegroeid van een samenwerkingsverband in een huisartsenpraktijk naar één voor de hele wijk: de gezonde wijkaanpak/ wijkgericht werken. De wijken Slangenbeek, Klein Driene, de Berflo Es zijn gezonde wijken en in de wijk Hengelose Es wordt gestart met de gezonde wijkaanpak.
- Op initiatief van de huisartsen is Welzijn op Recept uitgerold naar alle huisartsenpraktijken in onze gemeente. Alle huisartsengroepen (HAGRO's) hebben een WOR-consulent van Wijkkracht.
- In 2022 hebben wij – gemeente Hengelo – en de huisartsen in onze gemeente meegedaan het project SamSAM van de Twente Koers (gefinancierd door de provincie Overijssel). De bedoeling van dit project was te starten met een lokale ketenaanpak WOR.
- De nieuwe manier van werken volgens het concept positieve gezondheid is verworven tot een belangrijk uitgangspunt van beleid.

Ambitie: We zetten in op het maken van gezonde keuzes.

Speerpunt:

Verminderen problematisch alcohol-gebruik

Resultaten:

- In Hengelo is er een inloopsprekkuur georganiseerd van Tactus op scholen van het voortgezet onderwijs.
- Met initiatieven zoals "Oudercursus Help mijn kind kan niet zonder" van Tactus en de informatieavond "let's talk about it" in de huisartsenpraktijk Respons en LOES worden ouders geïnformeerd over middelengebruik onder jongeren.
- Er is gestart in onze gemeente met een pilot gedraaid met het project CRAFT (Community Reinforcement and Family Training) om familieleden van mensen die verslaafd zijn te leren in gesprek te gaan over deze verslaving en ze te bewegen in behandeling daarvoor te gaan.
- Jongerenwerkers zijn in gesprek gegaan met jongeren over de verleiding en gevaren van middelen.
- In regionaal verband hebben we samen met de GGD Twente en Tactus gewerkt aan een regionaal plan voor en informatiedossier over interventies op het gebied van alcoholontmoediging.
- We hebben deelgenomen aan een landelijk project van het RIVM over alcoholontmoediging met als doelgroep de ouders.
- In de Gezonde Schoolaanpak is er aandacht voor dit thema.

Ambitie: Gezondheid maakt integraal onderdeel uit van de belangenafweging in het fysieke domein.

Speerpunt:

Ontmoedigen van roken op plekken waar veel kinderen en jongeren zijn

Resultaten:

- Tactus heeft specifiek aandacht besteed aan het vaperen.
- Tactus heeft met docenten meegedacht over individuele casuïstiek of met het rookbeleid van de school.
- In de Gezonde Schoolaanpak is er aandacht voor dit thema.
- De GGD Twente heeft scholen ondersteund bij het realiseren van een rookvrije school.
- De GGD Twente heeft scholen ondersteund bij het aanvragen van subsidie voor voorlichtingsprojecten in het kader van de gezonde school.
- Met JOGG zetten we in op dit thema.
- Samen met sportbeleid en preventief jeugdbeleid zetten we in op een rookvrije school- en sportomgeving.

Bijlage 3

Ervaren gezondheid

68% van de mensen in Hengelo (18+) ervaart in 2022 de gezondheid als (zeer) goed. In 2020 lag dit percentage op 79%.

Leefgewoonten

Roken

19% van de inwoners geeft aan een roker te zijn (2022). Mannen roken vaker dan vrouwen; volwassenen vaker dan ouderen.

Alcohol

Van alle volwassen inwoners dronk in 2022 12% minstens 1 keer per week 6 (man) of 4 (vrouw) glazen alcohol per week (zware drinker). Bij ouderen lag dit percentage in 2022 op 6%.

Overgewicht

In 2022 had 53% van de volwassenen in onze gemeente overgewicht (MBI ≥ 25). Ouderen (57%) hebben vaker overgewicht dan volwassenen.

Voldoet aan beweegrichtlijn

Van alle volwassenen in onze gemeente voldoet iets meer dan de helft aan de beweegrichtlijn (51%). Ouderen scoren iets 'slechter': 48% van de ouderen voldoet aan de beweegrichtlijn.

Mentaal welbevinden

In 2022 gaf 25% van de volwassenen aan in de afgelopen 4 weken (heel) veel stress ervaren te hebben. Bij ouderen ligt dit percentage op 7%.

Eenzaamheid

In 2022 gaf 53% van de volwassenen aan zich niet eenzaam te voelen. 7% gaf aan zich zeer sterk eenzaam te voelen. Onder ouderen voelde 48% niet eenzaam en 4% zich sterk eenzaam.

Moeite met rondkomen van het huisinkomen

In onze gemeente hadden in 2022:

44% geen moeite, 37% geen moeite maar moet wel opletten, 16% enige moeite met rondkomen en 3% grote moeite met rondkomen.

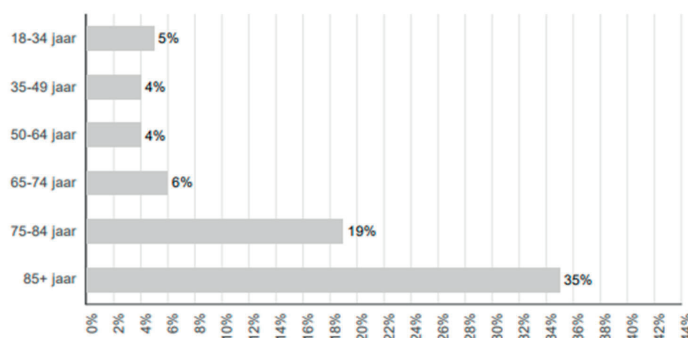
Grip

Regie

10% van de volwassenen gaven in 2022 veel regie te hebben over het eigen leven. 11% vond dat zij onvoldoende regie hadden. Ouderen scoren beter. 12% van de ouderen vond in 2022 dat zij veel regie hadden op het eigen leven; 16% vond dat zij onvoldoende regie hadden.

Niveau gezondheidsvaardigheden

Van de inwoners in Hengelo heeft 58% van de volwassenen gezondheidsvaardigheden op voldoende niveau. Voor ouderen ligt dit lager, namelijk 39% (2020).

Jongeren en jongvolwassenen

Ervaren gezondheid

In 2021 ervaarden 97% van de kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar 97% hun gezondheid als zeer goed. Voor jongeren tussen de 13 en 17 jaar ligt dit percentage op 81% (2023).

Mentaal welbevinden

In 2023 voelde 54% van de Hengelose jongeren zich (zeer) vaak gestrest.

14% van Hengelose jongeren (13-17 jaar) gaf in 2021 aan de laatste 12 maanden zich vaak tot altijd eenzaam te voelen.

Leefgewoonten

Roken of vaperen

Slechts 7% van de jongeren in de leeftijd 13 tot 17 jaar rookte in 2023 dagelijks. 5% van deze jongeren deed dit wekelijks. Er is voor het eerst ook onderzoek gedaan naar vaperen onder jongeren tussen de 13 en 17 jaar. In 2023 geeft 38% aan ooit een vape te hebben gebruikt. Van de jongeren vaped 10% dagelijks en 16% wekelijks.

Alcohol

28% van de Hengelose jongeren (13-17 jaar) gaf in 2023 aan de laatste 4 weken alcohol te hebben gedronken.

Overgewicht

In 2022 had 9% van de kinderen van 2 jaar en 6% van de kinderen van 3 jaar overgewicht. Voor kinderen van 5 jaar was dit 11% en voor kinderen uit groep 7 23%. In klas 2 van het voortgezet onderwijs vond 21% van de jongeren zichzelf te zwaar en 4% veel te zwaar.

Bewegen

In 2021 voldeed 42% van de kinderen in de leeftijd van 4 tot 12 jaar aan de beweegrichtlijn. Slechts 15% van alle Hengelose jongeren (13-17 jaar) voldeed in 2023 aan deze richtlijn.

Voeding

83% van de kinderen uit Hengelo at in 2021 minstens 6 dagen per week fruit. Voor groente kwam dit percentage uit op 73%.
Eenzaamheid

Bezoekadres stadhuis
Burgemeester van der Dussenplein 1

Postadres
Postbus 18, 7550 AA Hengelo

Telefoonnummer
14-074

E-mail
Gemeente@hengelo.nl

www.hengelo.nl

Gemeente
Hengelo

Streefwaarden beleidsindicatoren

Programma 6 Sociaal domein

6.1 Meer inwoners doen mee in de Hengelose samenleving en voelen zich verbonden met (mensen in) hun omgeving.

6.1.1 Meer inwoners zetten zich in voor de (lokale) samenleving

Beleidsindicator	Streefwaarde				Bron
	2025	2026	2027	2028	
Percentage Hengelose volwassenen (18+) dat aangeeft mantelzorg te verlenen (%)	15%	15%	15%	15%	Twentse gezondheidsverkenning
Percentage Hengelose kinderen (8-12 jaar) dat aangeeft mantelzorg te verlenen (%)	7%	7%	7%	7%	Twentse gezondheidsverkenning
Percentage Hengelose jongeren (13 – 18 jaar) dat aangeeft nu mantelzorg te verlenen (%)	13%	13%	13%	13%	Twentse gezondheidsverkenning
Percentage Hengelose volwassenen (18+) dat aangeeft vrijwilligerswerk te doen (%)	30%	30%	30%	30%	Twentse gezondheidsverkenning

6.1.2 Minder inwoners zijn eenzaam

Beleidsindicator	Streefwaarde				Bron
	2025	2026	2027	2028	
Percentage van de Hengelose jongvolwassenen (tot 18 jaar) dat aangeeft niet eenzaam te zijn (%)	41%	41%	45%	45%	Twentse gezondheidsverkenning
Percentage van de Hengelose volwassenen (18 tot en met 64 jaar) dat aangeeft niet eenzaam te zijn (%)	55%	56%	56%	56%	Twentse gezondheidsverkenning
Percentage van Hengelose ouderen (65 jaar en ouder) dat aangeeft niet eenzaam te zijn (%)	48%	50%	50%	50%	Twentse gezondheidsverkenning

Programma 7

7.3 Inwoners van Hengelo leven in betere gezondheid

7.3.1 Hengeloërs hebben een gezondere levensstijl

Beleidsindicator	Streefwaarde				Bron
	2025	2026	2027	2028	
Percentage Hengelose volwassenen met een gezond gewicht, ofwel een BMI van 18,5 tot 25	44%	44%	42%	42%	Twentse gezondheidsverkenning
Percentage jongeren dat ooit gerookt heeft (alleen trekjes, hele sigaretten of meer)	24%	24%	20%	20%	Twentse gezondheidsverkenning
Percentage jongeren dat ooit gevapet heeft.	38%	38%	38%	36%	Twentse gezondheidsverkenning
Percentage jongeren dat ooit softdrugs gebruik heeft (wiet of hasj)	14%	14%	14%	14%	Twentse gezondheidsverkenning
Percentage jongeren dat ooit harddrugs gebruikt heeft (XTC, cocaïne, paddos, lachgas etc.)	5%	5%	5%	5%	Twentse gezondheidsverkenning

7.3.2 Het verschil in ervaren gezondheid tussen inwoners met een theoretische en praktische opleiding is kleiner geworden.

Beleidsindicator	Streefwaarde				Bron
	2025	2026	2027	2028	
Het rapportcijfer dat theoretisch opgeleiden geven voor hun gezondheid.	7,8	7,8	7,8	7,8	Hengelo Panel
Het rapportcijfer dat praktisch opgeleiden geven voor hun gezondheid.	7,8	7,8	7,8	7,8	Hengelo Panel

7.3.3 Hengeloërs zitten goed in hun vel.

Beleidsindicator	Streefwaarde				Bron
	2025	2026	2027	2028	
Percentage Hengelose jongeren dat psychische klachten heeft	29%	29%	29%	29%	Twentse gezondheidsverkenning
Percentage Hengelose volwassenen dat psychische klachten heeft	22%	22%	22%	22%	Twentse gezondheidsverkenning
Percentage Hengelose jongeren die zich (zeer) vaak gestrest voelt door 1 of meer factoren	54%	54%	54%	54%	Twentse gezondheidsverkenning
Percentage Hengelose volwassenen die in de afgelopen 4 weken (heel) veel stress heeft ervaren	20%	20%	20%	20%	Twentse gezondheidsverkenning